

PPV-valmentajan pelikirja

- PPV-joukkueiden ryhmitysopas pienen kentän
7v7-pelaamiseen

Harri Kumpulainen
2013

PPV-joukkueiden peliryhmitys

Pienen kentän 7v7-pelitavassa PPV-joukkueet noudattavat lähtökohtaisesti yhtenäistä peliryhmitystä. Ryhmitys koostuu maalivahdista, kahdesta puolustajasta, kolmesta keskikenttäpelaajasta (yhdestä keskustan pelaajasta ja kahdesta laitapelaajasta) sekä yhdestä hyökkääjästä. Numeraalisesti ilmaistuna ryhmitys jakautuu kolmeen tasoon ja on muotoa 2-3-1.

Monikäyttöisyytensä ansiosta ryhmitys jättää joukkueen pelitavalle runsaasti soveltamisen varaa ja toisaalta kasvattaa pelaajia pelipaikkakohtaiseen osaamiseen kaikilla peruspelaamisen osa-alueilla. Ryhmitys simuloi hyvin kaikkia jalkapallon perustehtäviä, jotka ovat olemassa lähes samanlaisina myös siirryttäessä pelaamaan ison kentän 11v11-peliä.

Maalivahti (M) osallistuu perustehtäviensä, maalien estämisen, ohella pelin rakenteluun palloa kierrättämällä yhteistyössä puolustuksen kanssa. Maalivahti ohjaa myös puhumalla kenttäpelaajia.

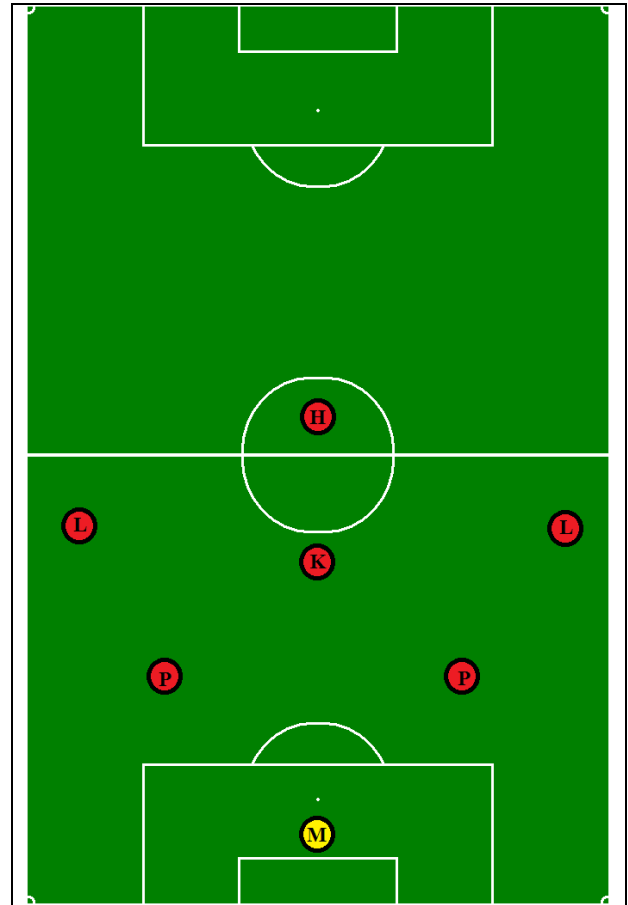
Puolustajat (P) tekevät vastustajan hyökkäykset tehottomiksi peittämällä vastustajan etenemissuunnat ja riistämällä pallon omalle joukkueelle. Pallollisena puolustajat osallistuvat joukkueen pelinrakenteluun ja hyökkäysten tukemiseen sekä ohjaavat puhumalla joukkueen pelinrakentelua ja prässäämistä.

Keskikentän keskustan pelaaja (K) pelaa pallollisena ja pallottomana aktiivisesti niin hyökkäys- kuin puolustussuuntaan. Keskeisenä tehtävänä on tasapainottaa ja rytmittää peliä puolustuksen ja hyökkäyksen välissä. Keskustan pelaajan pitää olla aina pelattavissa (tavoitettavissa syötöllä). Puhumalla keskustan pelaaja ohjaa ja auttaa hyökkäyspeliä sekä prässäämistä.

Laitapelaajat (L) osallistuvat yhtä lailla sekä puolustamiseen että hyökkäämiseen. Laitapelaajat ovat tilanteen mukaan osa puolustusta, keskikenttää ja hyökkäystä ja liikkuvat laajoilla alueilla niin syvyys- kuin leveysuunnassa.

Hyökkääjä (H) on lähtökohtaisesti hyökkäysten viimeistelijä, maalintekijä. Hyökkääjä osallistuu aktiivisesti myös hyökkäysten rakenteluun hakeutumalla pelattavaksi tyhjiin tiloihin ja pelaamalla yhteen (syöttelemällä) omien pelaajien kanssa.

Yhtenäisen peliryhmityksen etuja ovat seuran sisäisen toiminnan yhtenäisyys ja jokaisen ikäluokan valmentajien mahdollisuus keskittyä pelaajien ja joukkueen pelin kehittämiseen. Joukkueiden käyttäessä yhteistä ryhmitystä on pelaajan ja valmentajankin siirtyminen joukkueesta toiseen helpompaa. Myös yhteisten harjoitustapahtumien järjestäminen helpottuu. Valmentajan ei siis tarvitse ”keksiä pyörää uudestaan” joukkueessaan. Vastaavan yhtenäisyysperiaatteen mukaisesti toimivat monet maailman johtavista juniorijalkapalloseuroista, esimerkiksi Amsterdamin Ajax.

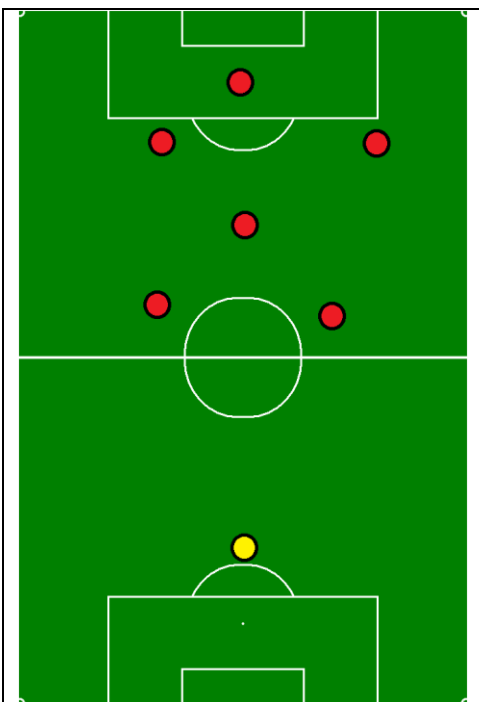
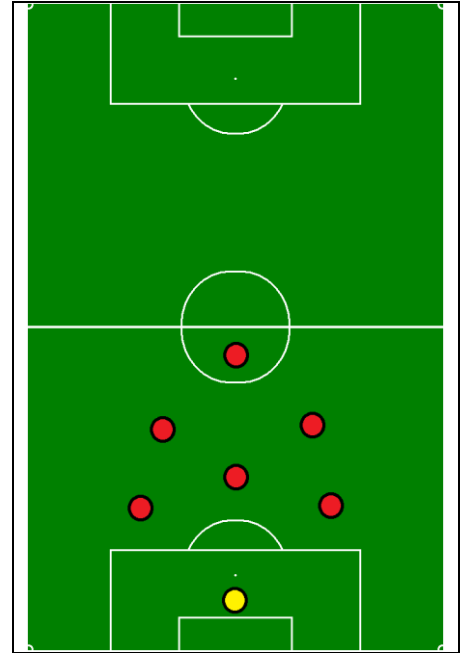
Ryhmityksen muuntuvuus puolustettaessa ja hyökätessä

Joihinkin muihin ryhmityksiin verrattuna 2-3-1 on kokonaisvaltaisempi ja monipuolisempi, koska siinä ilmenevät ja korostuvat yksinkertaisessa muodossa kaikki jalkapallon perustehtävät: puolustaminen, keskialueen ("taskun") pelaaminen, laitapelaaminen ja hyökkääminen. Esimerkiksi 3-2-1-ryhmityksessä puolustaminen jää helposti pelkkien puolustajien varaan ja laitapelaaminen (hyökkäyssuuntaan) on vähäistä. Sama koskee 3-1-2-ryhmitystä, jossa keskikenttäpelaaja jää usein yksin keskialueelle ilman tukea.

Muiden ryhmitysten soveltava käyttäminen ei kuitenkaan ole kiellettyä. Pelin tuoksinassa pelaajat myös liikkuvat tilanteiden mukaan luovasti eikä lähtökohtaista muotoa edes voi säilyttää. Valmentajan on syytä korostaa pelaajien aktiivista liikkumista erilaisissa pelitilanteissa, jolloin ryhmitys elää eikä noudata puhdasta lähtöasetelmaa.

Puolustettaessa ryhmitys voi muistuttaa esimerkiksi muotoa 3-2-1 (kuva oikealla), jolloin keskustan pelaaja laskeutuu puolustajien väliin ja laitapelaajat kaventavat voimakkaasti keskelle tukemaan keskisektorin puolustamista.

Hyökätessä ryhmitys muuntautuu helposti esimerkiksi muotoon 2-1-3 (kuva alla). Tällöin laitapelaajat nousevat mukaan hyökkäykseen, keskustan pelaaja tasapainottaa peliä ja täyttää puolustuksen ja hyökkäyksen välin, puolustajat nousevat hyökkäyksen taustatueksi ja maalivahti pelaa reilusti maalivahdinalueen ulkopuolella valmiina katkaisemaan nopeat vastahyökkäykset. Sekä hyökätessä että puolustettaessa ylimmät neljä pelaajaa muodostavat tavallisesti timanttimuodostelman (1-2-1) ja alimmat pelaajat "noppavitosen" tai kaksi linjaa.

Se, millaista muotoa joukkue käyttää kussakin pelitilanteessa, perustuu viime kädessä joukkueen harjoittelemaan, sopimaan ja noudattamaan taktiikkaan. Joukkue sopii keskuudessaan käyttämästään taktiikasta ja pelitavasta sekä puolustus- että hyökkäyspelissä, johon lähtökohtainen 2-3-1-ryhmitys antaa soveltamisen varaa. Jokaisen pelaajan tulee tiedostaa ja ymmärtää tärkeimmät tehtävänsä eri tilanteissa. Myös pelaajien luoviin ratkaisuihin pitää antaa mahdollisuus.

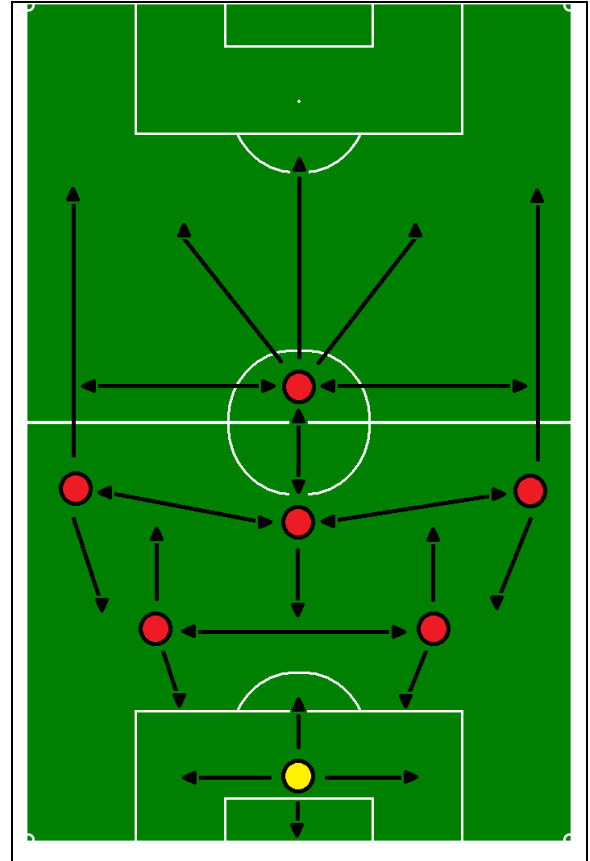
Junioripelaajia kannattaa peluuttaa eri pelipaikoilla, jotta he oppisivat monipuolisesti jalkapalloilijan perustaitoja. Liian aikainen erikoistuminen vain yhteen pelipaikkaan voi johtaa pelityylin ja ominaisuuksien yksipuolistumiseen. Perussääntönä voisi olla, että pelaajan on hyvä hallita ainakin 2-3 pelipaikan taktiset ja tekniset perusasiat. Myös maalivahdin on hyvä pelata välillä kentällä, koska hyvä maalivahti osaa pelata myös jaloin ja lukea peliä älykkäästi.

Pelaajien liikesuunnat

Pelipaikkakohtainen pelaajien liikkumisella pyritään kattamaan koko kentän alue. Jokaisella pelipaikalla on omat lähtökohtaiset liikesuuntansa, jotka eivät kuitenkaan ole ehdottomia ja pysyviä. Eri tilanteissa korostuvat liikkeet eri suuntiin. (Pelaajien pelipaikkakohtaisesta liikkumisesta ja sijoittumisesta lisää myöhemmin.)

Pelaajille on annettava mahdollisuus tehdä myös luovia tilannekohtaisia ratkaisuja, jotka poikkeavat lähtökohtaisista peruslinjoista. Esimerkiksi ristiinjuoksu ja selän takaa kiertäminen edellyttävät oman pelialueen tilapäistä jättämistä. Tällöin muiden pelaajien tehtävänä on lukea peliä ja täyttää syntynyt tyhjä tila omalla liikkeellään.

Pelaajien pelikäsitystä, liikkumista ja sijoittumista kentällä kehittää huomattavasti – harjoittelun ja valmentajan ohjaamisen ohella – pelien seuraaminen kentän laidalla. Pelin katsominen TV:stä saattaa rajata oleellisia asioita pallottomien pelaajien liikkumisesta kuvaruudun ulkopuolelle.

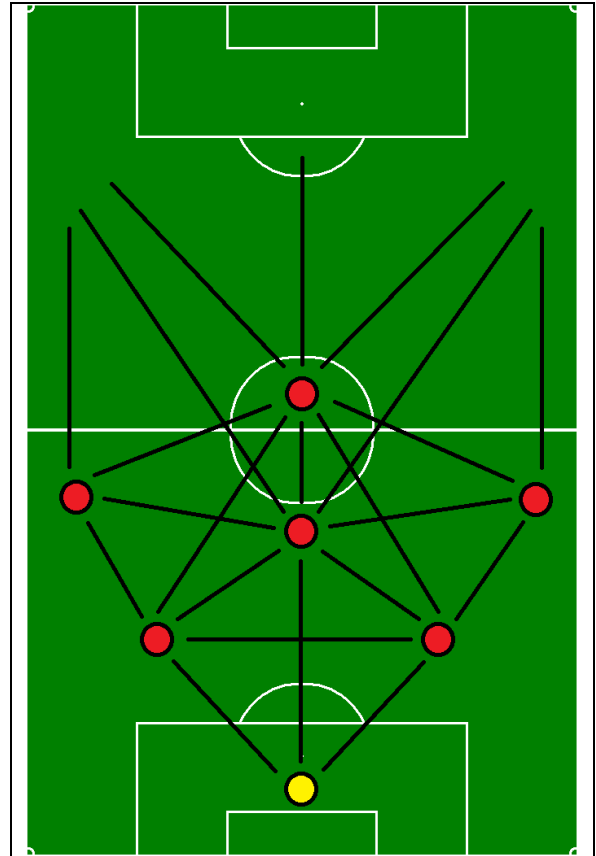

Pelaajien syöttösuunnat

Lähtökohtaisesti pallollisella pelaajalla pitää olla mahdollisuus syöttää palloa useampaan kuin yhteen suuntaan. Tämä edellyttää pallottomilta pelaajilta aktiivista liikkumista ja hakeutumista pelattavaksi (pois syöttövarjosta). Pelaaja on pelattavissa, kun pallon pystyy syöttämään pelaajalta toiselle *maata pitkin* ilman, että vastustaja pääsee väliin.

Perustilanteessa pallollisella pelaajalla pitää olla mahdollisuus syöttää taaksepäin, eteenpäin ja sivulle. Tilanteen mukaan syöttö pelataan omalle pelaajalle jalkaan (etenkin puolustuspäässä) tai etupuolelle juoksuun pallottoman pelaajan liikkeen mukaisesti (lähinnä hyökätessä). Älykäs palloton pelaaja tekee kaksi erisuuntaista juoksua: ensimmäisen vastustajalle (harhautus) ja toisen itselle. Syöttäjän pitää myös tiedostaa, että syöttö annetaan toiseen juoksuun.

Syöttämisessä on oleellista pyrkiä syöttämään pallo paineettoman jalan puolelle. Vastustajan ollessa syöttöä vastaanottavan pelaajan oikean jalan puolella, syöttäjän on suunnattava syöttönsä pallottoman pelaajan vasemmalle jalalle. Tätä peliä edistävää seikkaa korostetaan Suomessa erittäin harvoin.

Maalivahti

Korostuvat fyysiset ominaisuudet:

- *taitavuustekijät (tasapaino, ketteryys, reaktiokyky, koordinaatio)*
- *voima (kestovoima, kimmoisuus)*
- *nopeus (askeltiheys, liikenopeus)*
- *liikkuvuus*

Korostuvat henkiset ominaisuudet:

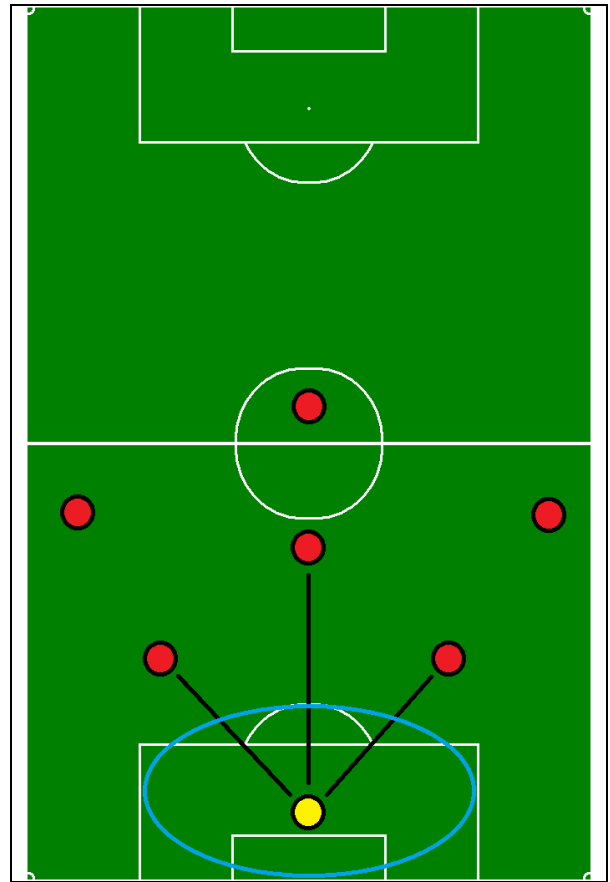
- *"hullunrohkeus"*
- *johtajuus*
- *hyvä keskittymiskyky*
- *rauhallisuus*

Korostuvat tekniset ominaisuudet:

- *torjuntatekniikat*
- *potkutekniikka (jalalla pelaaminen, avauspotkut)*
- *heitot ja vieritykset käsin*

Korostuvat taktiset ominaisuudet:

- *pelin ohjaaminen*
- *osallistuminen pelin rakenteluun yhdessä puolustajien kanssa (lyhyet ja pitkät avaukset, pallon kierrättäminen "keskuspuolustajana")*

Maalivahti on eräänlainen yksilöurheilija joukkueessa. Maalivahdilla korostuu fyysisten perusominaisuuksien monipuolinen hallinta, sillä maalivahti käyttää jatkuvasti kaikkia kehonsa osia kokonaisvaltaisesti ja usein tilanteissa, jotka tulevat yllättäen ja pitkien rauhallisten hetkien jälkeen. Tästä syystä maalivahdilla pitää olla myös hyvä keskittymiskyky, jotta hän pysyy rauhallisena ja pystyy suuntaamaan huomionsa ja toimintansa oleelliseen oikea-aikaisesti.

Maalivahdin tärkein tehtävä on estää vastustajan maalin tekeminen torjumalla laukaukset, koppaamalla keskitykset ja pysäyttämällä kuljetukset ("syöksyminen palloon vastustajan kuljettaessa"). Maalivahti on rangaistusalueen kiistaton hallitsija. Hyvä maalivahti osallistuu myös oman joukkueen syöttöpeleihin kierrättämällä palloa puolustajalta toiselle ja ohjaamalla omia pelaajia puhumalla.

Tunnettuja maalivahteja: Antti Niemi, Jussi Jääskeläinen, Gianluigi Buffon, Iker Casillas.

Puolustaja

Korostuvat fyysiset ominaisuudet:

- *taitavuustekijät (tasapaino, reaktiokyky, koordinaatio)*
- *voima (kestovoima, nopeusvoima)*
- *nopeus (askeltiheys, liikenopeus)*
- *liikkuvuus*

Korostuvat henkiset ominaisuudet:

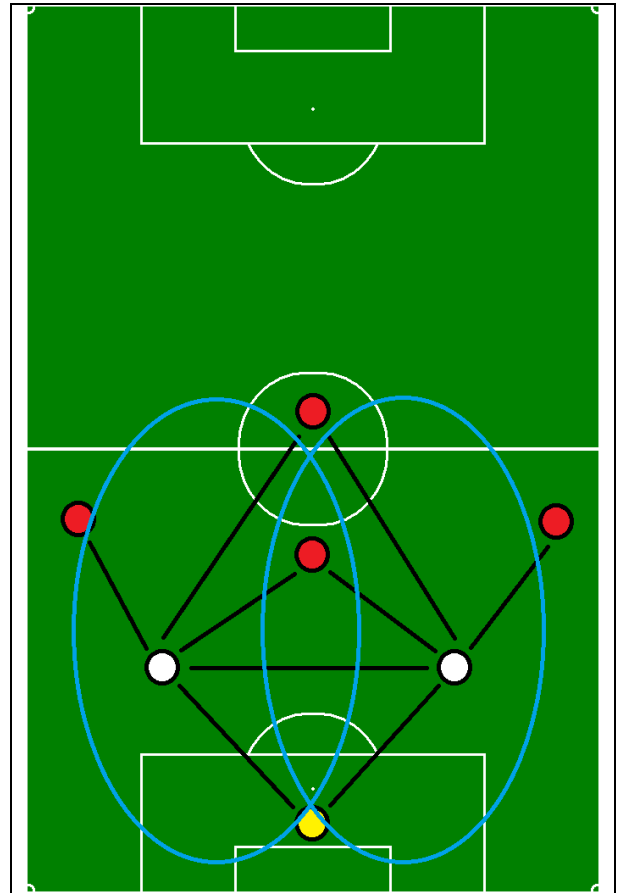
- *tunnollisuus*
- *sitkeys*
- *rauhallisuus*

Korostuvat tekniset ominaisuudet:

- *pallonhallinta (haltuunotot)*
- *kaksinkamppailut (vartiointi, taklaaminen)*
- *potkutekniikka (pitkät ja lyhyet syötöt)*
- *ilmapeli (pukkaaminen)*

Korostuvat taktiset ominaisuudet:

- *pelin ohjaaminen*
- *pelin lukeminen (sijoittuminen)*
- *osallistuminen pelin rakenteluun (lyhyet ja pitkät avaukset, pallon kierrättäminen)*

Pienellä kentällä ja kahdella puolustajalla pelatessa puolustaja on yleensä topparin (keskuspuolustajan) ja laitapuolustajan yhdistelmä, eräänlainen yleispuolustaja. Puolustajan rooli riippuu siitä, kummalla joukkueella pallo on hallussaan. Vastustajan hyökätessä puolustaja pyrkii estämään maalinteon sijoittumalla (syöttövälien peittäminen), ohjaamalla (pallollinen ohjataan kehon asentojen avulla pois päin maalilta kohti laitoja tai hyökkääjän heikomman jalan puolelle) ja pyrkimällä riistämään pallon oman joukkueen haltuun (kaksinkamppailut, taklaaminen).

Kun pallo on oman joukkueen hallussa, puolustajan tehtävänä on osallistua hyökkäysten rakenteluun (syötöt, pallon kierrättäminen laidalta toiselle ja pystysuuntaan) ja tukea keskikenttää ja hyökkäystä puhumalla ja pitämällä linjojen väliset etäisyydet sopivina (puolustuksen ja keskikentän välillä). Usein puolustajat osallistuvat myös hyökkäyspään erikoistilanteisiin – kuten kulmapotkuihin – voimakkaina kaksinkamppailupelaajina.

Tunnettuja puolustajia: Sami Hyypiä, Sergio Ramos, Carles Puyol, Philipp Lahm.

Keskikentän keskusta

Korostuvat fyysiset ominaisuudet:

- *taitavuustekijät (tasapaino, ketteryys, rytmikyky, reaktiokyky, koordinaatio)*
- *voima (kestovoima, nopeusvoima)*
- *nopeus (askeltiheys, liikenopeus)*
- *liikkuvuus*
- *kestävyys*

Korostuvat henkiset ominaisuudet:

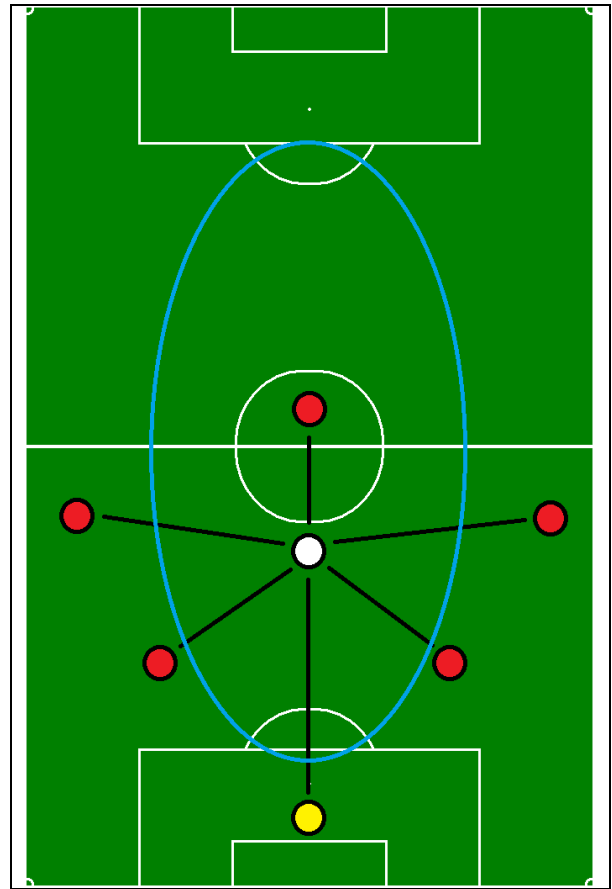
- *luovuus (yllätyksellisyys)*
- *sitkeys, periksiantamattomuus*
- *johtajuus*

Korostuvat tekniset ominaisuudet:

- *pallonhallinta (haltuunotot, pallon suojaaminen, syötöt, harhautukset, kuljetukset, laukaukset)*
- *kaksinkamppailut (vartiointi, taklaaminen)*

Korostuvat taktiset ominaisuudet:

- *pelin ohjaaminen*
- *pelin lukeminen (sijoittuminen)*
- *osallistuminen pelin rakenteluun (lyhyet ja pitkät avaukset, pallon kierrättäminen)*
- *osallistuminen puolustamiseen*

Keskikentän keskustan pelaaja on joukkueen pelin aivot ja sydän. Keskustan pelaajalta vaaditaan monipuolisia fyysisiä, henkisiä, teknisiä ja taktisia taitoja, sillä hän osallistuu lähes kaikkeen, mitä kentällä tapahtuu. Keskikentän keskustan yksi tärkeimmistä tehtävistä on toimia tasapainottajana puolustuksen ja hyökkäyksen välillä niin hyökkäys- kuin puolustussuuntaan. Sama koskee sivuttaissuuntaista sijoittumista laitapelaajien välillä. Keskustan pelaaja on yhteydessä kaikkiin kenttäpelaajiin.

Oman joukkueen hyökätessä keskustan pelaaja on aina pelattavissa (tarjoaa syöttösuunnan) tai jakaa palloa muille pelaajille. Keskustan pelaajan on myös pystyttävä ottamaan vastuuta ja ratkaisemaan yksittäisiä tilanteita henkilökohtaisesti. Hyökkäävässä roolissa pelaavaa keskikenttäpelaajaa kutsutaan usein kymppipaikan pelaajaksi. Yhden keskustan pelaajan ryhmityksessä keskustan pelaaja osallistuu aktiivisesti myös puolustuspelaamiseen.

Vastustajan hyökätessä keskustan pelaaja osallistuu aktiivisesti puolustamiseen kentän keskisektorilla puolustajien yläpuolella ("keskikentän ankkurina"). Keskustan pelaaja osallistuu myös hyökkäysalueella prässäämiseen ohjaamalla hyökkäystä ja laitapelaajia puhumalla.

Tunnettuja keskikentän keskustan pelaajia: Jari Litmanen, Roman Eremenko, Xavi, Xabi Alonso, Michael Essien.

Laitapelaaja

Korostuvat fyysiset ominaisuudet:

- *taitavuustekijät (tasapaino, rytmikyky, reaktiokyky, koordinaatio)*
- *nopeus (askeltiheys, liikenopeus)*
- *kestävyys*
- *voima (nopeusvoima, kestovoima,)*
- *liikkuvuus*

Korostuvat henkiset ominaisuudet:

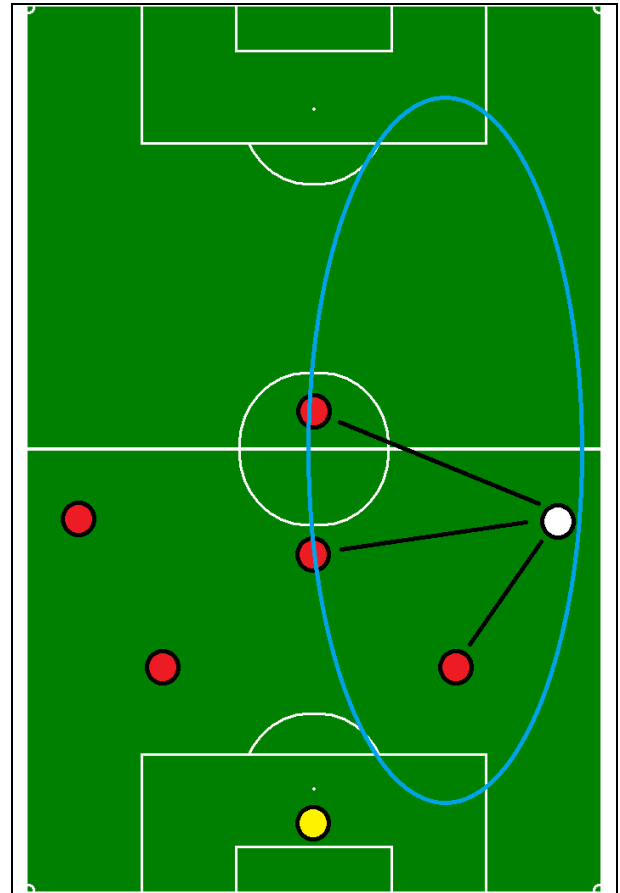
- *päätäväisyys*
- *rohkeus*
- *tunnollisuus*

Korostuvat tekniset ominaisuudet:

- *pallonhallinta (erityisesti kuljetukset ja harhautukset)*
- *potkutekniikka (syötöt, laukaukset)*

Korostuvat taktiset ominaisuudet:

- *suunnanmuutokset (kahden suunnan pelaaminen)*
- *pelin lukeminen (sijoittuminen)*
- *osallistuminen pelin rakenteluun (liikkuminen pelattavaksi)*
- *osallistuminen puolustamiseen*

Laitapelaaja on yleensä nopea ja juoksuvoimainen pelaaja. Laitapelaaja on tilanteen mukaan osa puolustusta, keskikenttää ja hyökkäystä. Oman joukkueen hallitessa palloa laitapelaajan lähtökohtainen tehtävä on siirtyä nopeasti pelattavaksi laidalle levittämällä peliä (liikkumalla sivurajan tuntumaan), jotta pallon siirtelyyn on riittävästi tilaa. Pallollisena laitapelaaja pyrkii ensisijaisesti edistämään joukkueen peliä hyökkäyssuuntaan. Pallollisena hän voi kuljettaa palloa laitaa pitkin tai syöttää pallo keskustan pelaajille ja tehdä sen jälkeen liike pystysuuntaan (mahdollistaa seinäsyötön ja pystysuuntaisen syötön juoksuun). Mitä lähemmäksi maalia peli etenee, sitä voimakkaammin laitapelaajan pitää kaventaa kohti keskustaa (pois laidalta). Sama koskee myös tilannetta, jossa pallo on vastakkaisella laidalla; tyhjällä laidalla ei kannata päivystää.

Vastustajan hallitessa palloa laitapelaajan ensisijainen liike suuntautuu kohti keskustaa tukemaan keskialueen pelaajia ja puolustajia. Hyökkäysalueella laitapelaaja osallistuu prässäämiseen. Omalla kenttäpuoliskolla hän tukee puolustusta sijoittumalla siten, että pystyy ohjaamaan vastustajan peliä kohti kulmia (pois keskisektorilta) ja tarvittaessa riistämään pallon.

Tunnettuja laitapelaajia: Joonas Kolkka, Cristiano Ronaldo, Gareth Bale, Arjen Robben, Ryan Giggs.

Hyökkääjä

Korostuvat fyysiset ominaisuudet:

- *taitavuustekijät (tasapaino, rytmikyky, ketteryys, koordinaatio)*
- *nopeus (askeltiheys, liikenopeus)*
- *voima (nopeusvoima, kestovoima,)*
- *liikkuvuus*

Korostuvat henkiset ominaisuudet:

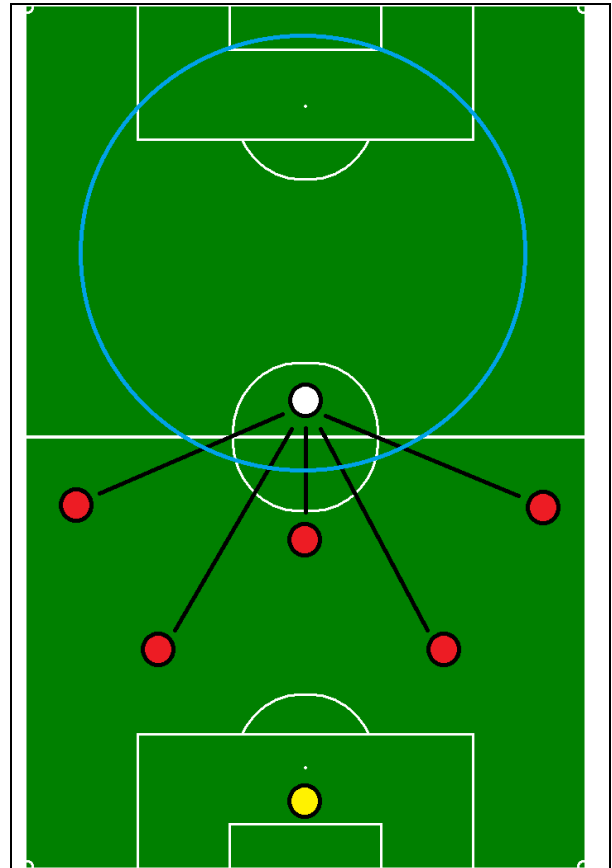
- *päätäväisyys*
- *rentous*
- *rohkeus (röyhkeys)*
- *luovuus (yllätyksellisyys)*

Korostuvat tekniset ominaisuudet:

- *pallonhallinta (kuljetukset ja harhautukset)*
- *potkutekniikka (syötöt, laukaukset)*

Korostuvat taktiset ominaisuudet:

- *suunnanmuutokset (laaja liikkumisalue)*
- *pelin lukeminen (sijoittuminen)*
- *oikea-aikaisuus (liikkuminen pelattavaksi tyhjään tilaan)*
- *osallistuminen prässäämiseen*

Hyökkääjän ensisijainen tehtävä on päättää hyökkäykset maaliin. Hyökkääjän toiminta-alue on hyökkäyspuolisko, jolla hänen pitää olla jatkuvasti pelattavissa pallottomana (liikkuminen tyhjään tilaan) ja pyrkiä osallistumaan vastustajan puolustuksen murtamiseen hyökkäysten rakentelussa. Pallollisena hyökkääjän vahvuuksiin kuuluu rohkea ja päätäväinen haastaminen 1v1-tilanteissa (harhauttamalla ja kuljettamalla) ja aktiivinen pyrkimys laukomiseen.

Maalin tekemisen yksi tärkeimmistä pelaajaominaisuuksista on rentous. Vain harvoin maalit tehdään laukomalla voimakkaita laukauksia kaukaa maalista. Joskus hyökkääjä tekee paikan itselleen haastamalla puolustajan ja laukomalla, kun pallollisen jalan ja maalin välillä on vapaa kulkuväylä. Suurin osa maaleista syntyy läheltä maalia rangaistusalueen sisäpuolella hyökkääjän ensimmäisellä tai toisella kosketuksella palloon. Ylivoimaisesti suurin osa maaleista tehdään sijoittamalla pallo alakulmaan, erityisesti taka-alakulmaan (siis oikealta laukaus vasemmalle ja vasemmalta oikealle). Läpiajoissa (vapaassa kuljetuksessa maalivahtia vastaan) on hyvä korostaa hyökkääjän sivuttaista liikettä ennen viimeistelyä, jotta maalivahti saadaan sivuttaiseen liikkeeseen, jolloin maalintekotilaa avautuu enemmän tai maalivahti pystytään kiertämään kokonaan.

Tunnettuja hyökkääjiä: Teemu Pukki, Mikael Forssell, Joel Pohjanpalo, Zlatan Ibrahimovic, Lionel Messi, Robin van Persie.